

УДК 336:[304+502]

<https://doi.org/10.31713/ve4202423>

JEL: G10, O19, Q20, I38

Салтиков В. Й. [1; ORCID ID: 0009-0008-5337-538X],

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

СУТНІСТЬ КОНЦЕПЦІЇ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Досліджено зміст поняття «відповідальне інвестування». Встановлено, що відповідальне інвестування – це інвестиційна діяльність, яка здійснюється з метою створити позитивний, оцінюваний соціальний та/або екологічний ефекти та одночасно отримати фінансову вигоду.

Визначено основні характеристики відповідального інвестування: спрямованість, використання об'єктивних та підтверджуваних даних при розробці проєктів відповідального інвестування, ефективність відповідальних інвестицій, сприяння зростанню галузі відповідального інвестування. Окреслено відмінності відповідального інвестування від інших видів інвестиційної діяльності. Виділено проблеми, з якими можуть стикатися інвестори при реалізації проєктів відповідального інвестування.

Розроблено систему принципів відповідального інвестування, використання якої, як передбачається, буде сприяти зростанню результативності діяльності суб'єктів господарювання у сфері відповідального інвестування.

Ключові слова: фінансовий ринок; відповідальне інвестування; фінансова вигода; соціальні та екологічні проблеми; проєкт відповідального інвестування.

Актуальність теми. Ефективне функціонування фінансового ринку забезпечує раціональний розподіл фінансових ресурсів, впливає на підвищення добробуту суспільства і, тим самим, сприяє економічному розвитку держави в цілому. Водночас стабільна робота фінансового ринку підвищує передбачуваність вартості капіталу для економічних суб'єктів, знижує їх витрати від фінансових ризиків, забезпечує безперервність надання фінансових послуг і запобігає виникненню структурних дисбалансів у фінансовій системі.

Традиційний погляд на роль фінансового ринку в економічній науці апелює до теорії первинності фінансового розвитку, згідно з якою глибокі, стабільні та ефективно функціонуючі фінансові ринки

позитивно впливають на стійке економічне зростання, одночасно сприяючи справедливому перерозподілу сукупного суспільного блага. Однак останнім часом стає все більш очевидним, що теорія первинності не здатна відобразити різноманітність нових глобальних викликів, пов'язаних з екологічними, соціально-економічними, організаційними проблемами, а для країн, що розвиваються, орієнтованих на експорт вуглеводневої та енергоємної продукції, новими викликами можуть стати девистиція фінансових активів з високими кліматичними ризиками та реалізація кредитних, ринкових та репутаційних ризиків при декарбонізації світової економіки, впливаючи не лише на стан фінансових ринків, а й на багато інших суттєвих аспектів соціально-економічного розвитку.

Унікальність та новаторство відповідального інвестування полягає в тому, що це вид інвестиційної діяльності, що передбачає поєднання двох основних складових:

- отримання фінансової вигоди;
- вирішення соціальних та/або екологічних проблем.

Мається на увазі одночасне досягнення двох цілей, кожна з яких має рівнозначне значення для інвесторів, акціонерів, керівництва суб'єкта господарювання або проєкту у сфері соціально орієнтованого інвестування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «відповідальне інвестування» є відносно новим в економічній науці, однак тезаурус цього поняття досить широкий і уже має декілька синонімічних значень – соціально відповідальне інвестування (Socially Responsible Investing, SRI; Impact Investing), соціальне інвестування (Social Investment), зелене інвестування (Eco-investing, Green Investing), виникли поняття «ESG-облігації», «зелені фінансові інструменти» тощо.

Вперше термін «відповідальні інвестиції» був вжитий у 2007 році Фондом Рокфеллера (благодійною організацією, заснованою у 1913 р., яка має на меті вирішення найскладніших проблем людства), даючи назву інвестиціям, здійсненим з наміром отримати як фінансову віддачу, так і соціальні та/або екологічні наслідки [1].

У контексті нашого дослідження пропонуємо використовувати визначення Глобальної мережі відповідального інвестування (Global Impact Investing Network), яка трактує відповідальне інвестування як інвестиційну діяльність, що здійснюється з метою створити позитивний, оцінюваний соціальний та/або екологічний ефекти та одночасно отримати фінансову вигоду [2].

Відповідальне інвестування є предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців. Зокрема, вивченню сутності й розкриттю необхідності та ролі соціально-відповідального інвестування в структурі соціальної активності підприємства та для населення країни загалом присвячено працю І. М. Вигівської, Г. Ю. Хоменко, К. В. Шумило [3]. У дисертації Ю. В. Єльнікової вирішується наукова проблема, що полягає у розробленні методологічних і методичних підходів до реалізації державної інвестиційної політики на засадах відповідального інвестування, спрямованої на досягнення Цілей сталого розвитку [4]. О. О. Шевердін, Г. С. Лопушняк досліджують соціально відповідальне інвестування та його роль в енергетичному секторі економіки [5].

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення сутності поняття «відповідальне інвестування», виокремлення характеристик відповідального інвестування та його відмінностей від інших видів інвестиційної діяльності.

Викладення основного матеріалу. Відповідальне інвестування визначається не як філантропія чи благодійна діяльність, а як використання коштів в інвестиційній діяльності, яка створює вимірний і корисний соціальний або екологічний вплив одночасно із фінансовою окупністю таких інвестицій. Відповідальне інвестування розглядається як спосіб збільшення внеску приватного сектору господарювання у досягнення глобальних цілей сталого розвитку. Ринок відповідального інвестування, який стрімко зростає, надає фінансові ресурси для вирішення найнагальніших світових проблем у таких секторах, як стійке сільське господарство, відновлювана енергетика, природоохоронна діяльність, мікрофінансування та доступні базові послуги, включаючи житло, охорону здоров'я та освіту.

Відповідальне інвестування передбачає використання багатьох форм капіталу та засобів інвестування. Воно надає інвесторам низку можливостей в контексті надходження фінансових активів, як і будь-який інший тип інвестицій. Визначальною відмінністю відповідальних інвестицій є те, що вони передбачають як отримання класичних фінансових доходів, так і відображають свідоме ставлення інвестора до суспільних потреб.

Можливості для ефективних проєктів відповідального інвестування відрізняються, інвестори можуть вибрати вкладення своїх грошей у ринки, що розвиваються або розвинені економіки. Відповідальні інвестиції охоплюють багато галузей, серед них:

охорона здоров'я, освіта, енергія, особливо чиста та відновлювана, сільське господарство.

Концепцію відповідального інвестування можна представити у вигляді рисунку.

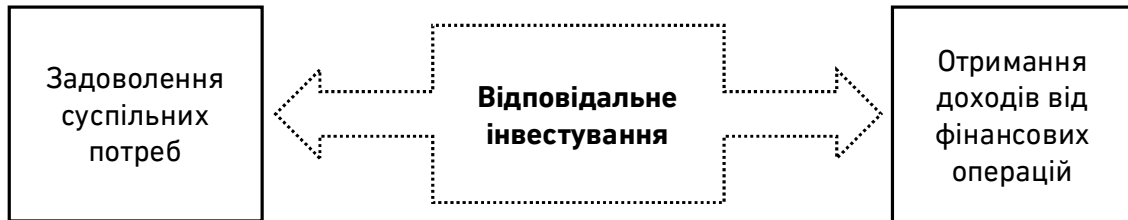

Рисунок. Концепція відповідального інвестування

Джерело: узагальнено автором на основі [1; 2]

До визначальних характеристик відповідального інвестування можемо віднести:

1. Спрямованість. Відповідальне інвестування здійснюється з метою одержання конкретних соціальних або екологічних вигод. Відповідальні інвестори прагнуть вирішити окремі соціальні та/або екологічні проблеми та використати при цьому фінансові можливості.

2. Використання об'єктивних та підтверджуваних даних при розробці проєктів відповідального інвестування. Не можна інвестувати лише на основі передчуттів, а тому відповідальне інвестування потребує використання об'єктивної і підтверджуваної інформації для реалізації таких інвестиційних проєктів, які будуть сприяти в отриманні соціальної та екологічної вигоди.

3. Ефективність відповідальних інвестицій. Відповідальне інвестування передбачає реалізацію визначених соціальних чи екологічних цілей. Відповідно інвестиційні кошти повинні спрямовуватися на досягнення таких цілей. Це передбачає наявність системи зворотного зв'язку та передачу інформації про ефективність інвестування, щоб допомогти іншим учасникам інвестиційного ланцюга досягти бажаного впливу.

4. Сприяння зростанню галузі відповідального інвестування. Інвестори з досвідом відповідального інвестування використовують спільні галузеві терміни та показники для опису своїх стратегій впливу, цілей і ефективності. Вони також діляться знаннями, де це можливо, щоб дати іншим інвесторам можливість реалізовувати ефективні проєкти відповідального інвестування.

Вивчення наукових праць вітчизняних та іноземних дослідників [4; 6; 7; 8] дало можливість виокремити наступні важливі відмінності

відповідального інвестування від інших його видів:

- метою відповідальних інвестицій є досягнення двох рівнозначних цілей – фінансової та соціальної;

- створення інтегрованої вартості, яка враховує як цілі інвестора, так і соціальний ефект від реалізації інвестиційних проєктів;

- активна роль багатьох зацікавлених господарюючих суб'єктів у процесі відповідального інвестування, у тому числі держави;

- підготовка спеціалізованого персоналу, який володіє відповідними компетенціями: досвід у вирішенні соціальних та екологічних проблем, наявність професійних знань у галузі корпоративних фінансів, здатність оцінювати соціальний та фінансовий результат проєкту;

- формування спеціалізованої системи оцінки результативності відповідальних інвестицій;

- вимірювання та оцінка досягнутих соціальних та фінансових результатів;

- нові форми взаємодії інвесторів та підприємців: спільна взаємодія благодійників та інвесторів, благодійників та підприємців;

- поява нового фінансового інструментарію: соціальних облігацій, ESG-облігацій тощо.

Дослідження сутності відповідального інвестування дозволяє виділити певні проблеми, з якими можуть стикатися інвестори:

- можливий дефіцит фінансових ресурсів через високий рівень співвідношення ризику і прибутку;

- дефіцит інвестиційних пропозицій високої якості;

- відсутність інституційних структур, що задовольняють потреби інвесторів;

- складність в оцінці впливу: соціального та/або екологічного; недостатня кількість методик оцінки такого впливу;

- недостатня кількість професіоналів у сфері відповідального інвестування;

- недостатня державна підтримка ринку відповідального інвестування.

Задля вирішення вищезазначених проблем розроблено систему принципів відповідального інвестування, використання якої, як передбачається, буде сприяти зростанню результативності діяльності суб'єктів господарювання у сфері відповідального інвестування (таблиця).

Система принципів відповідального інвестування

Фінансові принципи	Нефінансові принципи
Окупність інвестицій	Орієнтація на досягнення соціально-та/або екологічно орієнтованого результату
Результативність інвестицій	Вимірювання позитивного впливу, тобто досягнутого соціально- та/або екологічно орієнтованого результату
Фінансова винагорода за досягнуті соціальні та/або екологічні результати	Принцип «доповнення» – нівелювання інвестиційної непривабливості проєктів відповідального інвестування для отримання фінансових ресурсів
Новаторство у комбінуванні економічних та соціальних ресурсів для вирішення суспільних проблем	

Джерело: складено автором

Висновки і перспективи подальших розвідок. Розробка результативної моделі реалізації проєктів відповідального інвестування та вдосконалення їх фінансового інструментарію є важливим напрямком дослідження для теоретиків і практиків у сфері фінансів і у зв'язку зі зростанням запитів із боку бізнесу та держави на створення соціально-орієнтованих проєктів.

1. Saadia Madsbjerg. Bringing Scale to the Impact Investing Industry. The Rockefeller Foundation. URL: <http://surl.li/colntf> (дата звернення: 01.12.2024).
2. What you need to know about impact investing. The Global Impact Investing Network. URL: <https://thegiin.org/publication/post/about-impact-investing/#what-is-impact-investing> (дата звернення: 01.12.2024).
3. Вигівська І. М., Хоменко Г. Ю., Шумило К. В. Соціально-відповідальне інвестування: сутність, ризики та перспективи розвитку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 3. С. 3–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2017_3_3 (дата звернення: 01.12.2024).
4. Єльнікова Ю. В. Відповідальне інвестування у контексті реалізації державної інвестиційної політики : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Суми, 2021. 491 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83660> (дата звернення: 01.12.2024).
5. Шевердін О., Лопушняк Г. Соціально відповідальне інвестування та його роль в енергетичному секторі економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-117> (дата звернення: 01.12.2024).
6. Jeffers J., Lyu T., Posenau K. The risk and return of impact investing funds. *Journal of Financial Economics*. 2024. Vol. 161. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2024.103928> (дата звернення: 01.12.2024).
7. Drobetz W., El Ghouli S., Guedhami O., Hackmann J. P., Momtaz P. P. Entrepreneurial

finance and sustainability: Do institutional investors impact the ESG performance of SMEs? *Journal of Business Venturing Insights*. 2024. Vol. 22. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2024.e00498> (дата звернення: 01.12.2024).

8. Nachyła P., Justo R. How do impact investors leverage non-financial strategies to create value? An impact-oriented value framework. *Journal of Business Venturing Insights*. 2024. Vol. 21. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2023.e00435> (дата звернення: 01.12.2024).

REFERENCES:

1. Saadia Madsbjerg. Bringing Scale to the Impact Investing Industry. The Rockefeller Foundation. URL: <http://surl.li/colntf> (data zvernennia: 01.12.2024).
2. What you need to know about impact investing. The Global Impact Investing Network. URL: <https://thegiin.org/publication/post/about-impact-investing/#what-is-impact-investing> (data zvernennia: 01.12.2024).
3. Vyhivska I. M., Khomenko H. Yu., Shumylo K. V. Sotsialno-vidpovidalne investuvannya: sutnist, ryzyky ta perspektyvy rozvytku. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhaltenskoho obliku, kontroliu i analizu*. 2017. Vyp. 3. S. 3–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2017_3_3 (data zvernennia: 01.12.2024).
4. Yelnikova Yu. V. Vidpovidalne investuvannya u konteksti realizatsii derzhavnoi investytsiinoi polityky : dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.03. Sumy, 2021. 491 s. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83660> (data zvernennia: 01.12.2024).
5. Sheverdin O., Lopushniak H. Sotsialno vidpovidalne investuvannya ta yoho rol v enerhetychnomu sektori ekonomiky. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2024. № 62. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-117> (data zvernennia: 01.12.2024).
6. Jeffers J., Lyu T., Posenau K. The risk and return of impact investing funds. *Journal of Financial Economics*. 2024. Vol. 161. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2024.103928> (data zvernennia: 01.12.2024).
7. Drobetz W., El Ghouli S., Guedhami O., Hackmann J. P., Momtaz P. P. Entrepreneurial finance and sustainability: Do institutional investors impact the ESG performance of SMEs? *Journal of Business Venturing Insights*. 2024. Vol. 22. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2024.e00498> (data zvernennia: 01.12.2024).
8. Nachyła P., Justo R. How do impact investors leverage non-financial strategies to create value? An impact-oriented value framework. *Journal of Business Venturing Insights*. 2024. Vol. 21. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2023.e00435> (data zvernennia: 01.12.2024).

Saltykov V. Y. [1; ORCID ID: 0009-0008-5337-538X],
Post-graduate Student

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

ESSENCE OF THE CONCEPT OF RESPONSIBLE INVESTMENT

The content of the concept of «responsible investment» was studied. It has been established that the term «responsible investment» is relatively

new in economic science, but the thesaurus of this concept is quite wide and already has several synonymous meanings – socially responsible investing (SRI; Impact Investing), social investment (Social Investment), green investing (Eco-investing, Green Investing), the concepts of «ESG-bonds», «green financial instruments», etc. arose. It is substantiated that responsible investing is an investment activity that is carried out with the aim of creating a positive, measurable social and/or environmental effect and at the same time receiving a financial benefit. The fast-growing responsible investment market provides financial resources to address the world's most pressing challenges in sectors such as sustainable agriculture, renewable energy, conservation, microfinance and affordable basic services, including housing, health and education.

The main characteristics of responsible investment are defined: focus, use of objective and verifiable data in the development of responsible investment projects, effectiveness of responsible investment, promotion of the growth of the responsible investment industry. The differences between responsible investment and other types of investment activity are outlined, including: the goal of responsible investment is to achieve two equal goals – financial and social; creation of an integrated value that takes into account both the goals of the investor and the social effect of the implementation of investment projects; the active role of many interested business entities in the process of responsible investment, including the state; training of specialized personnel with appropriate competencies: experience in solving social and environmental problems, professional knowledge in the field of corporate finance, the ability to assess the social and financial results of the project; formation of a specialized system for evaluating the effectiveness of responsible investments; measurement and evaluation of achieved social and financial results; new forms of interaction between investors and entrepreneurs: joint interaction between benefactors and investors, benefactors and entrepreneurs; emergence of new financial instruments: social bonds, ESG bonds, etc.

Problems that investors may face when implementing responsible investment projects are highlighted. A system of financial and non-financial principles of responsible investment has been developed. The use of this system is expected to contribute to the effectiveness of business entities in the field of responsible investment.

Keywords: responsible investment; financial benefit; social and environmental problems; project of responsible investment.

Отримано: 03 грудня 2024 року
Прорецензовано: 08 грудня 2024 року
Прийнято до друку: 20 грудня 2024 року